

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sžsk/94/2018
Identifikačné číslo spisu: 3017200381
Dátum vydania rozhodnutia: 23.09.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Judita Kokolevská
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:3017200381.1

UZNESENIE

I. súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: W. O. Z., nar. XX.XX.XXXX, bytom W. XXX/XX, B. Z., právne zastúpený Mgr. Vladimír Karásek, advokát, so sídlom Stred 60/55, 017 01 Považská Bystrica, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa - ústredie, so sídlom Ul. 29. augusta č. 8-10, Bratislava, v konaní o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 48501-2/2017-BA zo dňa 10.08.2017, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne, č. k. 15Sa/43/2017-56 z 23. apríla 2018, takto

rozhodol:

Senát 9S Najvyššieho súdu Slovenskej republiky podľa § 466 ods. 3 zákona č. 162/2015 Z. z. Správneho súdneho poriadku p o s t u p u j e vec vedenú na tunajšom súde pod sp. zn. 9Sžsk/94/2018 na prejednanie a rozhodnutie Veľkému senátu správneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky.

Odôvodnenie

I.

1. Krajský súd v Trenčíne (ďalej tiež „krajský súd“) rozsudkom č. k. 15Sa/43/2017-56 z 23.04.2018 (ďalej tiež „rozsudok krajského súdu“) zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 48501-2/2017-BA zo dňa 10.08.2017 (ďalej tiež „rozhodnutie žalovanej“ alebo „preskúmané rozhodnutie“), ktorým žalovaná potvrdila rozhodnutie prvostupňového správneho orgánu - Sociálnej poisťovne, pobočka Považská Bystrica č. 379-21/2017-PB zo dňa 16.03.2017 (ďalej tiež „prvostupňové rozhodnutie“). Uvedeným rozhodnutím prvostupňový orgán rozhodol, že žalobcovi nezaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie dňa 31.01.2008. ale povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie zaniklo až dňa 30.06.2010.

2. Žalovaná svoje rozhodnutie odôvodnila tým, že dňa 25.11.2005 bola žalobcovi Slovenskou lekárskou komorou vydaná licencia č. L1A/TN/0404/05 na výkon samostatnej zdravotníckej praxe v povolani lekárov v odbore: gynekológia a pôrodnictvo, ultrazvuk v gynekológii a pôrodnictve (rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť 06.12.2005). Licencia bola pozastavená od 01.01.2015 do 31.12.2015. Podľa názoru žalovanej v prípadoch, ak samostatne zárobkovo činná osoba - lekár, má platnú licenciu L1A (bez

ohľadu na skutočnosť, či ju aj aktívne využíva) a v rozhodujúcom období má príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti vyšší, ako je zákonom stanovená hranica, potom samostatne zárobkovo činnnej osobe - lekárovi povinné sociálne poistenie vzniká, resp. pokračuje.

3. Proti tomuto rozhodnutiu podal riadne a včas žalobu žalobca. Rozsudkom z 23.04.2018 krajský súd žalobu zamietol. V napadnutom rozsudku konštatoval, že podľa § 5 písm. c/ zákona účinného k 31.12.2010 (presnejšie od 01.08.2006 do 31.12.2010) sa za SZČO považovala len tá fyzická osoba, ktorá má oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu, okrem činnosti fyzickej osoby v pracovnom pomere, na ktorej výkon je povinná mať oprávnenie podľa osobitného predpisu. Súčasne platí, že len takto definovanej SZČO vzniká povinné nemocenské a dôchodkové poistenie od 01. júla kalendárneho roka nasledujúceho po kalendárnom roku, v ktorom dosiahla príjem vyšší ako 12-násobok vymeriavacieho základu. Na strane druhej povinné nemocenské a dôchodkové poistenie zaniká 30. júna kalendárneho roka nasledujúceho po kalendárnom roku, za ktorý sa nedosiahol vyššie uvedený príjem, prípadne aj zánikom oprávnenia na výkon činnosti SZČO alebo vznikom pracovného pomeru pri súčasnom podaní vyhlásenia o nevykonávaní činnosti SZČO (§ 21 ods. 1 a 4 písm. b/). To znamená, že status SZČO v sociálnom poistení počas uvedeného rozhodného obdobia sa zakladal výlučne na držbe oprávnenia na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu bez ohľadu, či táto činnosť sa aj reálne vykonávala. Výnimku z uvedeného predstavovalo jedine oprávnenie na činnosť vykonávanú v rámci pracovného pomeru.

4. Krajský súd ďalej konštatoval, že zdravotnícke povolanie lekára je možné podľa § 3 ods. 4 zákona č. 578/2004 Z. z. vykonávať jedine buď v rámci pracovnoprávneho alebo obdobného pracovného vzťahu (písm. a/) alebo ako podnikanie (písm. b/ až e/) na základe príslušného povolenia alebo licencie. A práve povolenie alebo licenciu podľa § 3 ods. 4 písm. b/ až e/ zákona č. 578/2004 Z. z. treba chápať ako oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného zákona, ktoré je upravené v § 5 písm. c/ zákona, a ktoré jeho držiteľovi zakladá status samostatne zárobkovo činnnej osoby. To je aj dôvod, pre ktorý licenciu na výkon činnosti odborného zástupcu (L1C), ktorej vydávanie upravuje zákon č. 578/2004 Z. z., nemožno považovať za oprávnenie zakladajúce postavenie SZČO, nakoľko nie je výslovne uvedené v ustanovení § 3 ods. 4 písm. b/ až e/ zákona č. 578/2004 Z. z..

5. V súlade s vyššie uvedeným žalobca bol považovaný za SZČO nielen počas trvania povolenia na poskytovanie zdravotníckej starostlivosti, ktoré bolo zrušené dňom 31.01.2008, ale aj po tomto dátume, pretože bol naďalej držiteľom platnej licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe (L1A), ktoré sa považuje za oprávnenie na výkon činnosti podľa osobitného zákona (§ 3 ods. 4 písm. c/ v spojení s § 10 a § 68 ods. 1 písm. a/ zákona 578/2004 Z. z.), zakladajúce status samostatne zárobkovo činnnej osoby (§ 5 písm. c/ zákona). A pretože žalobca za roky 2006 až 2008 dosiahol potrebný kvalifikovaný príjem, v súlade s § 21 ods. 1 zákona mu vznikla, resp. trvala povinná účasť na sociálnom poistení aj po 31.01.2008 z dôvodu dosiahnutého príjmu.

6. Na veci nič nemení ani fakt zrušenia povolenia na poskytovanie zdravotníckeho povolania Trenčianskym samosprávnym krajom, podanie odhlášky zo sociálneho poistenia k dátumu 31.01.2008 a následného vykonávania funkcie zodpovedného zástupcu v pracovnom pomere k spoločnosti Boháč, s. r. o.. Podstatnou skutočnosťou pre ďalšie trvanie poistenia bola existencia platnej licencie L1A, ktorej sa zrušenie povolenia žiadnym spôsobom nedotklo. V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že v súlade s právnou úpravou podľa § 21 ods. 4 písm. b/ sa odhláška zo sociálneho poistenia vzťahovala jedine na rozhodnutie o zrušení povolenia na poskytovanie zdravotnej starostlivosti. V súlade s právnou úpravou podľa § 21 ods. 4 písm. b/ druhá alternatíva, resp. alinea zákona sa odhláška zo sociálneho poistenia vzťahovala jedine na rozhodnutie o zrušení povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia. Aby súčasne mohlo dôjsť k uplatneniu tohto zákonného ustanovenia aj vo vzťahu k licencií L1A, muselo by byť naplnené toto ustanovenie v plnom rozsahu, t. j. vrátane podania vyhlásenia žalobcom, že nevykonáva činnosť SZČO na základe tejto licencie, čo sa však nestalo. Za takého vyhlásenie nemožno považovať ani už spomínaný registračný list - odhlášku z poistenia zo dňa 11.06.2008, ktorej dôvodom podania bolo zrušenie povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia, a ktorá sa preto mohla vzťahovať len na toto povolenie.

7. Preto ani následný výkon činnosti zodpovedného zástupcu žalobcom v pracovnom pomere z titulu novo vystavenej licencie LIC nemohol viesť k zániku postavenia žalobcu ako SZČO s odkazom na § 5 písm. c/ zákona. Podľa zákona držba oprávnenia vykonávaného v pracovnom pomere nevyklučuje súčasne postavenie SZČO, ak je tá istá osoba držiteľom ďalšieho oprávnenia, ktoré sa nevykonáva v pracovnom pomere, ale ako podnikanie (§ 3 ods. 4 písm. b/ až e/ zákona č. 578/2004 Z. z.). Možno preto uzavrieť, že v prejednávanej veci žalobca na základe dvoch rôznych právnych titulov (oprávnení) mal dva rôzne statusy, t. j. ako SZČO podľa licencie L1A a aj ako zamestnanec spoločnosti s ručením obmedzeným (s. r. o.) v pracovnom pomere na základe licencie LIC v postavení odborného zástupcu. Výnimka, spočívajúca v existencii pracovného pomeru a upravená v § 5 písm. c/ zákona, preto podľa názoru správneho súdu nevyklučuje, aby tá istá osoba bola považovaná súčasne za SZČO na základe iného oprávnenia.

8. Proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne podal riadne a včas kasačnú sťažnosť žalobca (sťažovateľ). Navrhol, aby kasačný súd zrušil napadnutý rozsudok krajského súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Sťažovateľ trval na tom, že všetky zákonom dané podmienky pre zánik sociálneho poistenia boli v jeho prípade splnené. Žalovaná vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti trvala na tom, že držiteľ licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe (licencia L1A) je oprávnený priamo na základe tejto licencie vykonávať zdravotnícke povolanie a poskytovať zdravotnú starostlivosť, pričom nadobudnutie postavenia zamestnanca nespôsobuje automaticky zánik povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činnnej osobe, keďže zákon o sociálnom poistení nevyklučuje súbeh poistení.

II.

9. Najvyšší súd ako súd kasačný [§ 11 písm. g/ zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“)] po zistení, že kasačná sťažnosť bola podaná v zákonnej lehote oprávnenou osobou a jej podanie je prípustné, pristúpil k vecnému posúdeniu dôvodnosti kasačnej sťažnosti.

10. Právne posúdenie, relevantné pre rozhodnutie danej veci riešil, Veľký senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „veľký senát“) v uznesení č. k. 1Vs/1/2019 zo dňa 30.04.2019 (ďalej aj „rozhodnutie veľkého senátu“). V uvedenom uznesení veľký senát posudzoval nasledovné otázky: 1/ otázka - posúdenie, že licencia L1A vydaná lekárovi na výkon samostatnej zdravotníckej praxe podľa § 10 ods. 2 zákona č. 548/2004 Z. z. nemá charakter oprávnenia na výkon činnosti predpokladaného v § 5 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z. z., keď sama o sebe nezakladá jej držiteľovi aj možnosť vykonávať licencovanú činnosť, ktorú môže vykonávať až na základe dohody /zmluvy/ s iným poskytovateľom; 2/ otázka - posúdenie, že povinnosťou Sociálnej poisťovne pri rozhodovaní o vzniku alebo zániku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia poistenca - lekára, v zmysle § 178 ods. 1 písm. a/, bod prvý v spojení s § 21 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. je posudzovať príjmy poistenca - lekára výlučne vo vzťahu k licenci L1A; 3/ otázka - posúdenie, že povinnosťou Sociálnej poisťovne v konaní podľa § 178 ods. 1 písm. a/ bod prvý zákona č. 461/2003 Z. z., začatého z jej podnetu, nemožno prehliadať ústavou zaručené základné právo účastníka konania na riadny proces a vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom (čl. 48 ods. 2 Ústavy SR).

11. Vo vzťahu k prvej otázke veľký senát správneho kolégia konštatoval, že „podmienky poskytovania zdravotnej starostlivosti fyzickými osobami a právnickými osobami upravuje osobitný predpis, ktorým je zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti zdravotníckych pracovníkoch stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Zákonodarcia v právnej úprave ustanovenej v § 4 písm. b/ uvedeného zákona za poskytovateľa zdravotnej starostlivosti považuje fyzickú osobu, ktorá poskytuje zdravotnú starostlivosť na základe licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe (§ 10).

Podľa § 10 ods. 1, 2 zákona č. 578/2004 Z.z. v znení účinnom k 31.05.2010 samostatnú zdravotnícku prax môžu vykonávať zdravotnícki pracovníci v povolani lekárs, zubný lekárs, sestrs, pôrodná asistentka,

fyzioterapeut, liečebný pedagóg, logopéd, psychológ, špeciálny pedagóg a masér. Na výkon samostatnej zdravotníckej praxe sa vyžaduje licencia na výkon samostatnej zdravotníckej praxe [§ 68 ods. 1 písm. a/].

Samostatná zdravotnícka prax podľa odseku 1 je poskytovanie zdravotnej starostlivosti v zdravotníckom zariadení, ktoré prevádzkuje iný poskytovateľ na základe povolenia, ak v odseku 3 nie je ustanovené inak, alebo na inom mieste ako v zdravotníckom zariadení.

Podľa § 68 ods. 1 písm. a/, b/, c/, d/ ods. 2 zákona č. 578/2004 Z. z. v znení účinnom k 31.05.2009 licencie sa vydávajú a) na výkon samostatnej zdravotníckej praxe (§ 10) zdravotníckym pracovníkom v povolani lekárska, zubný lekárska, sestrska, pôrodná asistentka, fyzioterapeut, liečebný pedagóg, logopéd, psychológ, špeciálny pedagóg a masér, b) na výkon zdravotníckeho povolania [(§ 3 ods. 1 písm. a/)] zdravotníckym pracovníkom v povolani lekárska, zubný lekárska, farmaceut, sestrska, pôrodná asistentka, fyzioterapeut, liečebný pedagóg, logopéd, psychológ, špeciálny pedagóg, biológ, verejný zdravotník, fyzik, chemik, genetik, technik laboratórskej medicíny, medicínsko-technický laborant, zdravotnícky laborant, farmaceutický laborant, rádiologický asistent, zdravotnícky záchranár, dentálna hygienička, asistent hygieny a epidemiológie, asistent výživy, c) na výkon odborného zástupcu zdravotníckym pracovníkom v povolaniach ustanovených v § 27, d/ na výkon lekárskej posudkovej činnosti podľa § 7a zdravotníckym pracovníkom v povolani lekárska. Slovenská lekárska komora vydáva licencie zdravotníckemu pracovníkovi v povolani lekárska.

Z citovanej právnej úpravy zákona o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti vyplýva, že lekárska môže vykonávať samostatnú zdravotnú prax (§ 10 ods. 1) na základe licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe (§ 68 ods. 1 písm. a/ - licencia L1A, vydanéj mu Slovenskou lekárskou komorou (§ 68 ods. 2). Zákonodarca v zákone o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti v § 10 ods. 2 definuje samostatnú zdravotnícku prax zdravotníckych pracovníkov - lekárska (§ 10 ods. 1) ako poskytovanie zdravotnej starostlivosti v zdravotníckom zariadení, ktoré prevádzkuje iný poskytovateľ na základe povolenia, ak v odseku 3 nie je ustanovené inak, alebo na inom mieste ako v zdravotníckom zariadení. V dôvodovej správe tohto zákona sa konštatuje, že vo väzbe na § 4 sa definuje samostatná zdravotnícka prax ako jeden zo spôsobov výkonu zdravotníckeho povolania konkrétne na inom mieste ako v zdravotníckom zariadení (v byte chorého, v inom prirodzenom sociálnom prostredí osoby, ktorá vyžaduje poskytovanie zdravotnej starostlivosti) alebo u iného poskytovateľa. Z logického výkladu uvedenej právnej úpravy plynie záver, že lekárska môže vykonávať samostatnú zdravotnícku prax na poskytovanie zdravotnej starostlivosti v zdravotníckom zariadení, ktoré prevádzkuje iný poskytovateľ na základe povolenia, alebo na inom mieste ako v zdravotníckom zariadení, viažuceho sa k zmluvnému dojednaniu. Pri interpretácii uvedenej právnej úpravy treba posudzovať licenciu lekárska L1A vo vzťahu k oprávneniu na výkon činnosti predpokladaného v § 5 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z. z.. Zákonodarca v právnej úprave ustanovenej v § 5 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom k 31.12.2010 za samostatne zárobkovo činnú osobu podľa tohto zákona považuje fyzická osoba, ktorá má oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu (Napríklad zákon Slovenskej národnej rady č. 132/1990 Zb. o advokácii v znení zákona č. 302/1999 Z. z., zákon Slovenskej národnej rady č. 129/1991 Zb. o komerčných právnikoch v znení neskorších predpisov), okrem činnosti fyzickej osoby v pracovnom pomere, na ktorej výkon je povinná mať oprávnenie podľa osobitného predpisu. (Napríklad zákon Slovenskej národnej rady č. 78/1992 Zb. o daňových poradcov a Slovenskej komore daňových poradcov v znení neskorších predpisov, zákon Slovenskej národnej rady č. 138/1992 Zb. o autorizovaných architektov a autorizovaných stavebných inžinieroch v znení neskorších predpisov a zákon č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov).

12. Na prvú otázku sformuloval veľký senát nasledovnú odpoveď: „Podľa § 10 ods. 2 zákona č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti zdravotníckych pracovníkoch stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov samostatná zdravotnícka prax je poskytovanie zdravotnej starostlivosti v zdravotníckom zariadení, ktoré prevádzkuje iný poskytovateľ na základe povolenia alebo na inom mieste ako v zdravotníckom zariadení, a

preto licencia L1A nemá charakter oprávnenia na výkon činnosti predpokladaného v § 5 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov, keď sama o sebe nezakladá jej držiteľovi aj možnosť vykonávať licencovanú činnosť, ktorú môže vykonávať až na základe dohody/zmluvy s iným poskytovateľom. Pojem samostatná zdravotnícka prax v zmysle § 10 ods. 1 zákona č. 578/2004 Z. z. vykonávaná na základe licencie L1A nie je možné bez ďalšieho stotožniť s pojmom samostatná zárobková činnosť v zmysle § 5 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z. z. a pojem licencia na výkon samostatnej zdravotníckej praxe s pojmom oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu pre účely sociálneho poistenia.

13. Vo vzťahu k druhej nastolenej otázke veľký senát správneho kolégia konštatoval, že „podmienky vzniku a zániku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby zákonodarca ustanovuje v § 21 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov.

Podľa § 21 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom k 31.12.2010 povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie samostatne zárobkovo činnnej osobe vzniká od 01. júla kalendárneho roka nasledujúceho po kalendárnom roku, za ktorý jej príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu (zákon o dani z príjmov) alebo výnos súvisiaci s podnikaním a s inou samostatnou zárobkovou činnosťou bol vyšší ako 12-násobok vymeriavacieho základu uvedeného v § 138 ods. 9, a zaniká 30. júna kalendárneho roka nasledujúceho po kalendárnom roku, za ktorý jej príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu (zákon o dani z príjmov) alebo výnos súvisiaci s podnikaním a s inou samostatnou zárobkovou činnosťou nebol vyšší ako 12-násobok vymeriavacieho základu uvedeného v § 138 ods. 9, ak tento zákon neustanovuje inak.

Vychádzajúc zo znenia citovanej právnej normy zákona o sociálnom poistení predpokladom vzniku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby v zmysle zákona o sociálnom poistení (§ 21) je preukázanie, že posudzovaná osoba spĺňa zákonné podmienky statusu samostatne zárobkovo činnnej osoby definovanej v § 5 písm. c/ tohto zákona v platnom znení a za tým účelom si zadovážiť skutkové zistenia a súčasne preukázanie, že táto osoba v zákonom určenej dobe dosiahla príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu (zákon o dani z príjmov) alebo výnos súvisiaci s podnikaním a s inou samostatnou zárobkovou činnosťou, ktorý bol vyšší ako 12-násobok vymeriavacieho základu uvedeného v § 138 ods. 9. Pri posudzovaní zániku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia tejto osoby je rozhodujúce, že k 30. júnu kalendárneho roka nasledujúceho po kalendárnom roku, za ktorý jej príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu (zákon o dani z príjmov) alebo výnos súvisiaci s podnikaním a s inou samostatnou zárobkovou činnosťou nebol vyšší ako 12-násobok vymeriavacieho základu uvedeného v § 138 ods. 9, ak tento zákon neustanovuje inak. Logickým výkladom uvedenej právnej úpravy plynie záver, že pokiaľ zákonodarca podmieňuje vznik povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia povinnej osoby preukázaním statusu samostatne zárobkovo činnnej osoby definovanej v § 5 písm. c/ tohto zákona v platnom znení, tak aj pri posudzovaní príjmu plynúceho z jej podnikania, predpokladá dosahovanie príjmu z jej podnikania ako samostatne zárobkovo činnnej osoby, z čoho plynie záver, že povinná osoba dosiahla príjem z podnikania na základe oprávnenia na výkon samostatne zárobkovo činnnej osoby v zmysle § 5 písm. c/ zákona o sociálnom poistení.

14. Na druhú otázku sformuloval veľký senát nasledovnú odpoveď: Povinnosťou Sociálnej poisťovne pri rozhodovaní o vzniku alebo zániku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia poistenca - lekára, v zmysle § 178 ods. 1 písm. a/, bod prvý v spojení s § 21 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov je posudzovať príjmy poistenca - lekára osobitne vo vzťahu k licencií L1A a skúmať, či všetky príjmy vykázané v jeho daňovom priznaní v príslušnom zdaňovacom období sú aj príjmami lekára považovaného za samostatne zárobkovo činnnú osobu (SZČO) v zmysle § 5 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z. z..

15. Vo vzťahu k tretej otázke veľký senát poukázal na právnu úpravu zakotvenú v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a na právnu úpravu obsiahnutú v Dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd v znení protokolov č. 3, 5 a 8, dojednaný v Ríme 04.11.1950, a ďalšie zmluvné dokumenty na tento Dohovor nadväzujúce publikovaný v Zbierke zákonov pod č. 209/1992 Zb. (ďalej len „Dohovor“), ktorý v súlade s právnou úpravou ustanovenou v čl. 7 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky má prednosť pred zákonmi. Uviedol, že: „Citovanú právnu úpravu ustanovenú tak v Ústave Slovenskej republiky ako aj v Dohovore nie je možné opomenúť ani v konaní v zmysle právnej úpravy ustanovenej v §§ 172 a nasl. zákona o sociálnom poistení začatého z podnetu organizačnej zložky Sociálnej poisťovne v zmysle právnej úpravy ustanovenej v § 184 ods. 8 v spojení s § 185 ods. 4 zákona o sociálnom poistení.“

16. Na tretiu otázku sformuloval veľký senát nasledovnú odpoveď: Konanie podľa § 178 ods. 1 písm. a/ bod prvý zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov začaté z podnetu organizačnej zložky Sociálnej poisťovne v zmysle § 184 ods. 8 v spojení s § 185 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z. z. nezbavuje Sociálnu poisťovňu povinnosti zabezpečiť účastníkovi konania ochranu jeho oprávnení, ktoré sú konkretizáciou základného práva na inú právnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, prípadne i základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a ktoré mu priznávajú aj medzinárodné zmluvy, ktorými je Slovenská republika viazaná v zmysle čl. 7 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky.

III.

17. Senát 9S Najvyššieho súdu SR (ďalej len „senát 9S“) konajúc v prejednávanej veci žalobcu sa nestotožňuje so závermi vyjadrenými v rozhodnutí veľkého senátu a chce sa od nich odchýliť.

18. Podľa § 466 ods. 3 zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) právny názor vyjadrený v rozhodnutí veľkého senátu je pre senáty najvyššieho súdu záväzný. Ak sa senát najvyššieho súdu pri svojom rozhodovaní chce odchýliť od právneho názoru vyjadreného v rozhodnutí veľkého senátu, postúpi vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu.

19. Senát 9S v tejto súvislosti poukazuje na rozhodnutie veľkého senátu občianskoprávneho kolégia č. k. 1VCdo/1/2018 zo dňa 07.05.2018, podľa ktorého: „Pre postúpenie veci veľkému senátu nevyplývajú z ustanovenia § 48 CSP žiadne iné podmienky než tie, ktoré sú uvedené v bode 7 tohto odôvodnenia. Postúpeniu veci veľkému senátu preto nebráni okolnosť, že opätovné posúdenie právnej otázky, o ktorej už veľký senát vyjadril názor, prináša riziko prípadného judikatórneho odklonu (zmeny judikatúry), teda iného posúdenia tejto otázky.“

Pokiaľ Civilný sporový poriadok v § 48 ods. 3 stanovuje, že ak sa senát najvyššieho súdu pri svojom rozhodovaní chce odchýliť od právneho názoru vyjadreného v rozhodnutí veľkého senátu, postúpi vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu, potom to znamená, že výslovne počíta s možnosťou opätovného posudzovania právnej otázky, o ktorej už existuje skoršie rozhodnutie veľkého senátu. Veľký senát môže zotrvať na pôvodnom riešení spornej otázky, alebo môže svoju doterajšiu judikatúru zmeniť.“

20. Podľa § 48 ods. 3 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“) právny názor vyjadrený v rozhodnutí veľkého senátu je pre senáty najvyššieho súdu záväzný. Ak sa senát najvyššieho súdu pri svojom rozhodovaní chce odchýliť od právneho názoru vyjadreného v rozhodnutí veľkého senátu podľa odseku 2, postúpi vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu.

21. Senát 9S je vzhľadom na totožnosť právnej úpravy v ust. § 466 ods. 3 SSP a v ust. § 48 ods. 3 CSP presvedčený, že postúpenie veci veľkému senátu správneho kolégia je možné, a to aj napriek tomu, že predmetná vec už bola riešená v rozhodnutí veľkého senátu 1Vs/1/2019 zo dňa 30.04.2019.

III.

22. Senát 9S, na rozdiel od názoru veľkého senátu vysloveného v uznesení č. k. 1Vs/1/2019, dospel k záveru, že licencia L1A vydaná lekárovi na výkon samostatnej zdravotníckej praxe podľa § 10 ods. 2 zákona č. 548/2004 Z. z. má charakter oprávnenia na výkon činnosti predpokladaného v § 5 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z. z.. Z textu rozhodnutia veľkého senátu vzťahujúceho sa k prvej otázke nie je zrejmé, na základe akej úvahy veľký senát dospel k prezentovanému záveru. Chýbajúce argumenty sú nahradené stručným konštatovaním, že licencia L1A nemá charakter oprávnenia na výkon činnosti predpokladaného v § 5 písm. c/ zákona o sociálnom poistení, pretože možnosť vykonávať licencovanú činnosť, má lekár - držiteľ licencie L1A až na základe dohody/zmluvy s iným poskytovateľom.

23. Podľa § 10 ods. 1 zákona č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 578/2004 Z. z.“) v znení účinnom od 01.07.2007 samostatnú zdravotnícku prax môžu vykonávať zdravotnícki pracovníci v povolani lekárs, zubný lekár, sestra, pôrodná asistentka, fyzioterapeut, liečebný pedagóg, logopéd, psychológ a masér. Na výkon samostatnej zdravotníckej praxe sa vyžaduje licencia na výkon samostatnej zdravotníckej praxe [§ 68 ods. 1 písm. a/].

24. Podľa § 10 ods. 2 zákona č. 578/2004 Z. z. samostatná zdravotnícka prax podľa odseku 1 je poskytovanie zdravotnej starostlivosti v zdravotníckom zariadení, ktoré prevádzkuje iný poskytovateľ na základe povolenia, ak v odseku 3 nie je ustanovené inak, alebo na inom mieste ako v zdravotníckom zariadení.

25. Podľa § 68 ods. 1 písm. a/ zákona č. 578/2004 Z. z. licencie sa vydávajú na výkon samostatnej zdravotníckej praxe (§ 10) zdravotníckym pracovníkom v povolani lekárs, zubný lekár, sestra, pôrodná asistentka, fyzioterapeut, masér, logopéd, liečebný pedagóg a psychológ.

26. Podľa § 5 ods. 1 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) účinnom do 31.12.2010 samostatne zárobkovo činná osoba podľa tohto zákona je fyzická osoba, ktorá má oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu okrem činnosti fyzickej osoby v pracovnom pomere, na ktorej výkon je povinná mať oprávnenie podľa osobitného predpisu.

27. Samostatná zdravotnícka prax je poskytovanie zdravotnej starostlivosti v zdravotníckom zariadení, ktoré prevádzkuje iný poskytovateľ na základe povolenia alebo na inom mieste ako zdravotníckom zariadení. Licencia L1A oprávňuje lekára vykonávať samostatnú zdravotnícku prax, teda poskytovať zdravotnú starostlivosť v zdravotníckom zariadení prevádzkovanom iným poskytovateľom alebo na inom mieste. Z uvedeného vyplýva, že lekár - držiteľ licencie L1A je oprávnený bez ďalšieho povolenia alebo súhlasu akéhokoľvek orgánu poskytovať zdravotnú starostlivosť, pričom je ponechaný na vôli lekára - držiteľa licencie L1A, uzatvárať dohody/zmluvy s prevádzkovateľmi zdravotníckych zariadení, a teda vybrať si, v ktorom zdravotníckom zariadení, resp. mieste bude zdravotnú starostlivosť poskytovať. Skutočnosť, že prevádzkovateľ zdravotníckeho zariadenia, s ktorým lekár - držiteľ licencie L1A uzatvára dohodu/zmluvu, je povinný spĺňať podmienky ustanovené zákonom, medzi ktoré patrí aj vydanie povolenia, však s oprávnením na vykonávanie samostatnej zdravotníckej praxe lekára - držiteľa licencie L1A nijako nesúvisí. Povolenie na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia sa viaže výlučne na osobu prevádzkovateľa zdravotníckeho zariadenia. Zánikom takéhoto povolenia neprestane lekár - držiteľ spĺňať podmienky pre vydanie licencie L1A. Splnenie predpokladov pre vydanie licencie L1A lekárom nie je naviazané na vydanie povolenia prevádzkovateľa zdravotníckeho zariadenia. Skutočnosť, že lekár - držiteľ licencie L1A uzatvára súkromné zmluvy/dohody s prevádzkovateľom zariadenia, ktorý má vydané povolenie, nemožno chápať ako podmienku oprávnenia na výkon zdravotníckej praxe. Podmienky na výkon samostatnej zdravotníckej praxe musí lekár - držiteľ licencie spĺňať na to, aby mu licencia L1A bola vydaná (pred vydaním licencie L1A). Zmluvu/dohodu s prevádzkovateľom zdravotníckeho zariadenia uzatvára následne po tom, čo spĺňa podmienky na výkon zdravotníckej praxe (po vydaní licencie L1A).

28. Pod pojmom oprávnenie na vykonávanie činností je podľa názoru senátu 9S potrebné rozumieť povolenie, súhlas s vykonávaním určitej činnosti. V danom prípade takéto povolenie, súhlas s výkonom činnosti vydáva Slovenská lekárska komora po tom, čo zistí, že lekár spĺňa odborné a iné zákonom ustanovené predpoklady na vykonávanie samostatnej zdravotníckej praxe. Skutočnosť, že lekár na základe tohto povolenia, súhlasu s výkonom činnosti môže uzatvárať dohody/zmluvy, od ktorých závisí, kde takúto činnosť bude vykonávať, však na povolenie, súhlas udelený lekárskou komorou vplyv nemá. Po splnení zákonných podmienok je iba na vôli držiteľa oprávnenia, akým spôsobom a kde bude výkon činnosti realizovať. Z uvedeného predstavuje výnimku iba oprávnenie, ktoré je potrebné na výkon činnosti v pracovnom pomere. V prípade licencií lekárov je však nesporné, že lekár nepotrebuje na výkon činnosti v pracovnom pomere licenciu L1A. Na výkon lekárskeho povolania v pracovnom pomere Slovenska lekárska komora vydáva licenciu L1B.

29. V tejto súvislosti senát 9S poukazuje na situáciu iných povolaní a činností, napríklad na výklad, ktorý uviedol najvyšší súd v súvislosti so živnostníkmi: vznik a aj zánik povinného sociálneho poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby je naviazaný na zákonom predpokladané skutočnosti, a to na existenciu oprávnenia na vykonávanie podnikateľskej činnosti a na prekročenie zákonom stanovenej hranice príjmu z podnikania za predchádzajúci kalendárny rok. Vznikom oprávnenia na podnikanie nadobúda fyzická osoba status samostatne zárobkovo činnnej osoby a súčasne s tým aj povinnosti vyplývajúce z povinného sociálneho poistenia, pričom toto poistenie zaniká zo zákona dňom zániku oprávnenia na podnikanie. (rozsudok Najvyššieho súdu SR č. k. 1Sžso/16/2016 z 27.06.2017).

30. Taktiež poukazujeme na situáciu advokátov, u ktorých aj po zmene formy výkonu advokácie zostal zachovaný status SZČO. Najvyšší súd v rozsudku sp. zn. 7Sžso/53/2010 z 30.06.2011, nesúhlasil s názorom žalobcu, že slovné spojenie „oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu“ v ust. § 5 písm. c/ zákona o sociálnom poistení predpokladá aj možnosť držiteľa tohto oprávnenia regulovanú činnosť vo vlastnom mene a na vlastný účet vykonávať (materiálna stránka výkonu činností), pretože to z ustanovenia § 5 písm. c/ zákona o sociálnom poistení nevyplýva. Naopak, z predmetného ustanovenia vyplýva, že vymedzenie pojmu samostatne zárobkovo činnná osoba je odvodené len od samotného oprávnenia vykonávať túto činnosť. Takýto výklad považoval Ústavný súd Slovenskej republiky za ústavne konformný (viď. uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky PL z. ÚS 1/201515).

31. Odlišná situácia je v prípade sprostredkovateľov poistenia a sprostredkovateľov zaistenia podľa zákona č. 340/2005 Z. z. o sprostredkovaní poistenia a sprostredkovaní zaistenia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, kde zápis a vydané osvedčenie o zápise do registra sprostredkovateľov plní registračnú funkciu, ale nemá povahu oprávnenia podľa § 5 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (rozsudok Najvyššieho súdu SR 7Sžso/20/2011 z 15.12.2011). V tomto prípade vykonávali sprostredkovatelia činnosť ako obchodní zástupcovia, u ktorých sa status SZČO odvodzoval od § 5 písm. f/ zákona o sociálnom poistení účinnom do 31.12.2010. Zápis do registra sa vykonal a osvedčenie o ňom sa vydalo až po uzatvorení dohody o obchodnom zastúpení s konkrétnou poisťovňou, pričom poisťovňa bola povinná do 30 dní od skončenia platnosti zmluvy o obchodnom zastúpení podať návrh na zrušenie zápisu výlučného sprostredkovateľa v registri a Národná banka Slovenska bola povinná zrušiť tento zápis. Z uvedeného vyplýva, že uzavretie zmluvy v tomto prípade bolo podmienkou pre vydanie osvedčenia. Uzavretie zmluvy s prevádzkovateľom zdravotníckeho zariadenia však podmienkou na vydanie licencie L1A nie je. Vo vyššie uvedenom rozsudku najvyšší súd vyjadril názor, že z toho istého oprávnenia a tej istej činnosti nemôžu vzniknúť dve poistenia. V prípade, ak sprostredkovateľ je poistený ako SZČO podľa § 5 písm. f/ zákona o sociálnom poistení účinnom do 31.12.2010, nemôže byť z tejto činnosti poistený aj podľa § 5 písm. c/. Podľa názoru senátu 9S v prípade lekárov ide o odlišnú situáciu, keďže lekárovi-poistencovi ako držiteľovi viacerých licencií v relevantnom období vzniklo poistenie z dvoch rôznych oprávnení, čo zákon č. 578/2004 Z. z. nevyklučuje.

32. V prípade držiteľov licencií L1A je naplnená formálna aj materiálna stránka oprávnenia na výkon činnosti, pretože neexistuje žiadna vonkajšia prekážka nezávislá od vôle držiteľa licencie, ktorá by mu

bránila vykonávať samostatnú zdravotnícku prax, teda poskytovať zdravotnú starostlivosť v zdravotníckom zariadení prevádzkovanom iným poskytovateľom alebo na inom mieste. Skutočnosť, že sa držiteľ licencie L1A rozhodne uvedenú licenciu nevyužívať, neznamená reálnu nemožnosť. Na to, aby licencia L1A nebola oprávnením podľa § 5 písm. c/ zákona o sociálnom poistení v znení účinnom do 31.12.2010, by musela existovať objektívna nemožnosť vykonávať činnosť, ktorá nespočíva v konaní, resp. nekonaní držiteľa oprávnenia. Veľký senát sa vo svojom skoršom rozhodnutí uvedenými argumentami nezaoberal.

IV.

33. V súvislosti s druhou otázkou veľký senát dovodil, že pokiaľ zákonodarca podmieňuje vznik povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia povinnej osoby preukázaním statusu samostatne zárobkovo činnnej osoby definovanej v § 5 písm. c/ tohto zákona v platnom znení, tak aj pri posudzovaní príjmu plynúceho z jej podnikania, predpokladá dosahovanie príjmu z jej podnikania ako samostatne zárobkovo činnnej osoby, z čoho plynie záver, že povinná osoba dosiahla príjem z podnikania na základe oprávnenia na výkon samostatne zárobkovo činnnej osoby v zmysle § 5 písm. c/ zákona o sociálnom poistení. Veľký senát preto dospel k záveru, že Sociálna poisťovňa je povinná posudzovať príjmy lekára osobitne vo vzťahu k licencií L1A, a skúmať, či všetky príjmy vykázané v jeho daňovom priznaní v príslušnom období sú príjmami lekára považovaného za SZČO.

34. Senát 9S s uvedeným názorom nesúhlasí a je toho názoru, že v súvislosti s odpoveďou na druhú otázku veľký senát pristúpil k výkladu zákona, ktorý nie je prípustný.

35. Senát 9S poukazuje na uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. III ÚS 274/07 k zásadám interpretácie noriem správneho práva, v ktorom uviedol: „Orgány aplikujúce správne právo a spomedzi nich osobitne sudcovia pri rozhodovaní v správnom súdnictve sú oprávnení nedostatky zákonnej právnej úpravy svojím výkladom odstraňovať. Takéto odstraňovanie však nemožno považovať za legislatívnu činnosť, ktorá by narušala ústavný princíp trojdelenia štátnej moci. Sudca pri interpretácii normy správneho práva nesmie tvoriť, ale môže odhaľovať a formulovať vzťahy medzi jednotlivými právnymi normami vychádzajúc z účelu a zmyslu právnej úpravy. Jedinou požiadavkou, ktorá je pri tom na sudcu kladená, je ústavná konformita výkladu (čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky).“.

36. Nesporne súd môže poskytnúť výklad právnej normy, ktorý ide nad rámec doslovného znenia textu a zaplňať tak medzery v práve. Aby mohlo byť využité toto oprávnenie, musí však existovať medzera v práve, ktorú treba výkladom vyplniť. Súd nie je oprávnený odmietnuť aplikáciu jasného a vnútorne nerozporného ustanovenia zákona. Dôvody, pre ktoré by toto oprávnenie súd mohol využiť, sformuloval ústavný súd v náleze sp. zn. III ÚS 341/07, v ktorom uviedol: „Súd môže, ba dokonca sa musí od doslovného znenia právneho textu odchyliť v prípade, keď to zo závažných dôvodov vyžaduje účel zákona, systematická súvislosť alebo požiadavka ústavne súladného výkladu zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov (čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky). V takýchto prípadoch sa musí zároveň vyvarovať svojvôle (arbitrárnosti) a svoju interpretáciu právnej normy musí založiť na racionálnej argumentácii.“ Senát 9S je toho názoru, že v danom prípade odklon od znenia textu zákona nie je odôvodnený ani jednou z uvedených požiadaviek.

37. Povinnosť Sociálnej poisťovne skúmať pôvod príjmov poistencov - lekárov nemožno vyvodiť zo žiadneho ustanovenia zákona o sociálnom poistení. Naopak, Sociálna poisťovňa vychádza z oznámenia Daňového riaditeľstva SR podľa § 233 ods. 6 písm. a/ zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení.

38. Podľa § 14 ods. 1 písm. b/ zákona o sociálnom poistení povinne nemocensky poistená je samostatne zárobkovo činná osoba, ktorej príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu alebo výnos súvisiaci s podnikaním a s inou samostatnou zárobkovou činnosťou bol vyšší ako 12-násobok vymeriavacieho základu uvedeného v § 138 ods. 5 .

39. Z uvedeného vyplýva, že zákonodarca ustanovuje pre vznik poistenia iba dve podmienky - status SZČO a príjem tejto SZČO z podnikania a z inej samostatne zárobkovej činnosti alebo výnos súvisiaci s podnikaním a s inou samostatne zárobkovou činnosťou vyšší ako 12-násobok vymeriavacieho základu. Uvedený názor bol potvrdený napríklad v rozsudku najvyššieho súdu č. k. 9Sžsk/92/2017, č. k. 7Sžso/10/2016, č. k. 1Sžso/16/2016. Podmienka, aby tento príjem bol z konkrétnej činnosti SZČO, v zákone uvedená nie je.

40. Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy sú štátne orgány oprávnené konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Činnosť Sociálnej poisťovne upravuje zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení, ktorý upravuje oprávnenia a povinnosti Sociálnej poisťovne pri výkone sociálneho poistenia. Oprávnenie posudzovať príjmy uvedené v daňovom priznaní poistencov z ustanovení zákona o sociálnom poistení nevyplyva. Senát 9S je toho názoru, že pokiaľ by bolo zámerom zákonodarcu, aby Sociálna poisťovňa prešetrovala príjmy poistencov, musel by oprávnenie na takúto činnosť ustanoviť v zákone alebo zabezpečiť povinnosť Finančného riaditeľstva predkladať údaje Sociálnej poisťovni v takej kvalite, aby bolo možné na účely sociálneho poistenia príjmy poistencov posudzovať. Pokiaľ teda zákonodarca nevybavil Sociálnu poisťovňu oprávnením na zisťovanie príjmu, potrebným materiálnym a personálnym vybavením možno dovodiť, že zákonodarca nepredpokladal výkon takejto činnosti Sociálnej poisťovne.

41. Z hľadiska subjektov interpretácie práva rozlišujeme medzi iným aj výklad autentický, pod čím rozumieme výklad právnej normy tým štátnym orgánom, ktorý ju vytvoril. Hoci takýto výklad nie je pre súd záväzný, bližšie objasňuje, čo viedlo zákonodarcu k tvorbe určitej právnej normy. Gestorom právnych predpisov v oblasti práva sociálneho zabezpečenia je Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny. Senát 9S považuje za potrebné prihliadať na odpoveď na interpeláciu č. 18 ministra práce sociálnych vecí a rodiny poslancom Národnej rady SR vo veci problematiky platenia odvodov za licencie Slovenskej lekárskej komory (parlamentná tlač č. 487), podľa ktorej: „Podľa zákona č. 578/2014 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckej povolanie môže fyzická osoba vykonávať okrem iného na základe licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe (L1A), ktorú vydáva Slovenská lekárska komora a na základe povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia, ktoré vydáva samosprávny kraj. Obidve oprávnenia zakladajú status samostatne zárobkovo činne osoby na účely sociálneho poistenia.“.

42. Na základe uvedeného Senát 9S dospel k záveru, že Sociálna poisťovňa nemá povinnosť skúmať, či príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu alebo výnos súvisiaci s podnikaním a s inou samostatnou zárobkovou činnosťou, vykázaný v daňovom priznaní, je príjem získaný využívaním licencie L1A. Rozhodujúca pre vznik, resp. trvanie poistenia je iba výška tohto príjmu, vykázaného v daňovom priznaní. Výklad, uvedený v rozhodnutí veľkého senátu preto nepovažuje za taký, ktorý odstraňuje nedostatky právnej úpravy. V uvedenom prípade výklad, ktorý poskytol veľký senát podľa názoru senátu 9S ide nad rámec vyplňania medzier v právnom poriadku a možno ho považovať za legislatívnu činnosť, ktorá nie je v súlade s princípom trojdelenia štátnej moci.

V.

43. So všeobecnou formuláciou odpovede, ktorú uviedol veľký senát na tretiu otázku, senát 9S v celom rozsahu súhlasí. Nesúhlasí však so spôsobom, akým v danom prípade bol uvedený záver na prejednávanej vec aplikovaný. V odpovedi veľkého senátu nie je výslovne napísane, že v danom prípade Sociálna poisťovňa práva účastníka správneho konania porušila. Z kontextu prejednávanej veci sa možno domnievať, že senát 10S ako aj veľký senát považovali za nesprávny postup Sociálnej poisťovne, ktorým ako prvý úkon v konaní doručila účastníkovi správneho konania prvostupňové rozhodnutie. Bližšie zdôvodnenie, v čom spočíva porušenie práv, v rozhodnutí veľkého senátu absentuje. Senát 9S súhlasí, že Sociálna poisťovňa má povinnosť zabezpečiť ochranu práv priznaných čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 48 ods. 2 ústavy, avšak v prejednanom prípade podľa jeho názoru tieto práva účastníka porušené neboli. Postup Sociálnej poisťovne nepovažuje ani za v rozpore s čl. 6 a čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

44. Podľa 184 ods. 8 zákona o sociálnom poistení nedávkové konanie sa začína na základe písomnej žiadosti účastníka konania alebo z podnetu organizačnej zložky Sociálnej poisťovne.

45. Podľa § 185 ods. 4 zákona o sociálnom poistení konanie, ktoré sa začína na podnet organizačnej zložky Sociálnej poisťovne, je začaté odo dňa, keď príslušná organizačná zložka Sociálnej poisťovne urobila voči účastníkovi konania prvý úkon.

46. Podľa § 172 ods. 1 zákona o sociálnom poistení v znení účinnom do 31.12.2017 na konanie vo veciach sociálneho poistenia sa nevzťahuje všeobecný predpis o správnom konaní. Všeobecný predpis o správnom konaní sa nevzťahuje ani na konanie vo veciach starobného dôchodkového sporenia v rozsahu upravenom týmto zákonom.

47. Podľa § 172 ods. 2 zákona o sociálnom poistení v znení účinnom do 31.12.2017 v konaní vo veciach sociálneho poistenia a vo veciach starobného dôchodkového sporenia v rozsahu upravenom týmto zákonom rozhoduje o právach a povinnostiach účastníkov právnych vzťahov sociálneho poistenia a účastníkov právnych vzťahov starobného dôchodkového sporenia v rozsahu upravenom týmto zákonom Sociálna poisťovňa.

48. Podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

49. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

50. V dôvodovej správe k zákonu o sociálnom poistení je uvedené, že vzhľadom na verejnoprávny charakter Sociálnej poisťovne sa navrhuje, aby v konaní vo veciach sociálneho poistenia sa postupovalo výlučne podľa tohto zákona. Použitie všeobecného predpisu o správnom konaní - zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) zákonodarca vylúčil (§ 172 ods. 1 zákona o sociálnom poistení). Z uvedeného je zrejmé, že zákonodarca si uvedomoval, že konanie v sociálnych veciach vykonávané Sociálnou poisťovňou nie je typickým správnym konaním a má preto svoju osobitnú právnu úpravu v zákone o sociálnom poistení. Senát 9S súhlasí s tým, že práva účastníka správneho konania vo veciach, v ktorých koná Sociálna poisťovňa, garantované ústavou musia byť zachované. Domnieva sa však, že pri posudzovaní reálneho naplnenia ústavných práv zaručených čl. 46 ods. 1 a predovšetkým čl. 48 ods. 2 ústavy je potrebné prihliadať na špecifický charakter konaní podľa zákona o sociálnom poistení. Zákon o sociálnom poistení umožňuje začať Sociálnej poisťovni konanie na podnet organizačnej zložky, ktoré je v takomto prípade začaté urobením prvého úkonu voči účastníkovi konania. Zákon o sociálnom poistení bližšie nešpecifikuje o aký úkon má ísť. Nevylučuje teda, aby prvým úkonom bolo aj doručenie rozhodnutia. V danom prípade ide o konanie o zániku sociálneho poistenia v spornom prípade (§ 178 ods. 1 písm. a/ zákona o sociálnom poistení), v ktorom Sociálna poisťovňa vydala rozhodnutia na základe údajov poskytnutých jej Slovenskou lekárskou komorou (o existencii platnej licencie L1A) a Daňovým riaditeľstvom, resp. od 01.01.2012 Finančným riaditeľstvom (o výške príjmu z podnikania a z inej samostatne zárobkovej činnosti). Považujeme za potrebné poukázať na skutočnosť, že v prípade rozhodnutia o vzniku, prerušení a zániku poistenia ide o rozhodnutie deklaratórne, pretože tieto skutočnosti nastávajú priamo po splnení zákonom predpokladaných podmienok.

51. Skutočnosť, že Sociálna poisťovňa pri rozhodovaní vychádzala iba z údajov zistených od iných osôb ako je účastník konania, pokiaľ rozsah získaných údajov postačoval na závery vyslovené v jej rozhodnutí (že podmienky pre zánik poistenia boli splnené neskôr ako to tvrdil účastník), podľa názoru senátu 9S nemožno považovať za porušenie práva účastníka konania na inú právnu ochranu. Zákon o sociálnom poistení neustanovuje povinnosť Sociálnej poisťovni upovedomiť účastníka o začatí správneho konania, ako to ukladá Správny poriadok. Taktiež zákon o sociálnom poistení neukladá Sociálnej poisťovni

povinnosť pred vydaním rozhodnutia dať možnosť vyjadriť sa účastníkovi konania k podkladom, prípadne navrhnúť doplnenie. Rovnaký právny názor prijal aj najvyšší súd v uznesení č. k. 7Sžo/20/2010 z 24.02.2011. Poukazujeme na to, že aj v konaní o predpísaní poistného, resp. penále platí obdobný princíp, kedy sa účastník dozvie o začatí konania až doručením rozhodnutia. Záver veľkého senátu sa vyslovene vzťahuje iba na konanie podľa § 178 ods. 1 písm. a/ bod prvý zákona o sociálnom poistení, avšak vzhľadom na podobný princíp uplatňovaný v iných konaniach nie je zrejmé, či záver vyslovený veľkým senátom o porušení práv je potrebné aplikovať aj na tieto iné konania, a ak nie, v čom je konanie o vzniku, prerušení a zániku poistenia v sporných prípadoch odlišné.

52. V danom prípade účastník konania, ktorému bolo začatie konania oznámené až v momente doručenia prvostupňového rozhodnutia je oprávnený vyjadriť sa ku všetkým skutočnostiam pred nadobudnutím právoplatnosti rozhodnutia, a to v rámci odvolacieho konania, ktoré tvorí s prvostupňovým konaním jeden celok. Odvolacie konanie v správnom konaní tvorí jeden celok s prvostupňovým konaním, a teda účastníci konania môžu až do vydania rozhodnutia o odvolaní uvádzať nové skutočnosti a navrhovať dôkazy. V odvolacom konaní taktiež platí, že odvolací orgán je oprávnený a súčasne povinný preskúmať napadnuté rozhodnutie v celom rozsahu. Odvolací orgán preskúmava zákonnosť postupu prvostupňového orgánu, ako aj zákonnosť a vecnú správnosť rozhodnutia. Z uvedeného vyplýva, že bez ohľadu na to, aké námietky uvedie účastník konania v odvolaní, odvolací orgán je povinný preskúmať napadnuté rozhodnutie v celom rozsahu. (Rozsudok Najvyššieho súdu SR 4Sžo/240/2015). V danom prípade prvostupňový správny orgán má možnosť oboznámiť sa s námietkami a tieto vyhodnotiť a v prípade dôvodnosti sám o odvolaní rozhodnúť podľa § 217 ods. 1 zákona o sociálnom poistení. Pokiaľ tak prvostupňový orgán neurobil, postúpil odvolanie na rozhodnutie druhostupňovému orgánu, ktorý je povinný sa s námietkami účastníka riadne vysporiadať.

VI.

53. So zreteľom na uvedené senát 9S postúpil vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu správneho kolégia najvyššieho súdu (§ 22 ods. 1 SSP), pričom v tomto uznesení odôvodnil svoj názor, odlišný od názoru vyjadreného v uznesení veľkého senátu č. k. 1Vs/1/2019 z 30.04.2019.

54. Toto rozhodnutie prijal senát 9S pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu n i e j e prípustný opravný prostriedok.